

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя
Факультет економіки та менеджменту
Кафедра інформаційної діяльності та соціальних наук

Методичні вказівки
для виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни
**ЕТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА
ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ**
для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
денної та заочної форми навчання

Тернопіль 2024

Упорядник:

Надія Шостаківська – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформаційної діяльності та соціальних наук ТНТУ ім. І. Пулюя

Рецензенти:

Роман Горбатюк – кандидат технічних наук, доктор педагогічних наук, професор, академік Академії соціального управління, член-кореспондент Інженерної академії України, завідувач кафедри машинознавства ТНПУ ім. Володимира Гнатюка.

Оксана Потіха – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри інформаційної діяльності та соціальних наук ТНТУ ім. І. Пулюя

Методичні вказівки розглянуто й затверджено на засіданні кафедри інформаційної діяльності та соціальних наук Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя Протокол № 4 від 20 листопада 2024 р.

Схвалено та рекомендовано до друку на засіданні методичної комісії факультету економіки та менеджменту

Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя
Протокол № 5 від 29 листопада 2024 року

М54

Методичні вказівки для виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни “Етика професійної діяльності та основи педагогіки” для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня, денної та заочної форми навчання / Упорядник : Н.М. Шостаківська.–Тернопіль : Вид-то ТНТУ імені Івана Пулюя,2024.–37 с.

УДК 364.43:37.017:17

Методичні вказівки розроблено відповідно до навчального плану підготовки фахівців освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю: спеціальності: 131 Прикладна механіка; 133 Галузеве машинобудування; 162 Біотехнології та біоінженерія; 181 Харчові технології; 192 Будівництво та цивільна інженерія; 208 Агроінженерія; 274 Автомобільний транспорт; 275 Транспортні технології (на автомобільному транспорті); 141 Електроенергетика, електротехніка та електромеханіка; 151 Автоматизація та комп’ютерно-інтегровані технології; 174 Автоматизація, комп’ютерно-інтегровані технології та робототехніка; 152 Метрологія та інформаційно-вимірювальна техніка; 175 Інформаційно-вимірювальні технології; 153 Мікро- та наносистемна техніка; 176 Мікро- та наносистемна техніка; 163 Біомедична інженерія; 172 Телекомунікації та радіотехніка; 121 Інженерія програмного забезпечення; 122 Комп’ютерні науки; 123 Комп’ютерна інженерія; 124 Системний аналіз; 125 Кібербезпека; 126 Інформаційні системи та технології.

ВСТУП

Сучасний етап розвитку етичної науки пов'язаний з питаннями, від характеру вирішення яких багато в чому залежить становище людини у світі.

У кожній професії є свої моральні проблеми. Але серед інших професій вирізняється певна група таких, де вони виникають частіше та потребують особливої уваги. Етика професійної діяльності має значення, насамперед, для професій, об'єктом яких є людина. Там, де представники певної професії, в силу її специфіки, перебувають в постійному або навіть безперервному спілкуванні з іншими людьми, існують специфічні моральні кодекси людей цих професій і спеціальностей.

Етика та основи педагогіки професійної діяльності поширюються на ті соціальні групи, до яких висуваються найбільш високі моральні вимоги. Як система норм професійна етика – це система норм, що вивчає поведінку спеціаліста у службовій ситуації, норм, які відповідають існуючим законам та відомчим нормативним документам, професійним знанням, стосункам у колективі, глибокому усвідомленню моральної відповідальності за виконання професійних обов'язків.

Метою дисципліни «Етика професійної діяльності та основи педагогіки» є володіння студентами теоретичними знаннями та набуття практичних навичок дотримання професійних етичних принципів та норм майбутньої професії, педагогіки вищої школи, сутності та закономірностей педагогічного процесу, основних підходів у навчанні й вихованні майбутніх фахівців.

Завдання навчальної дисципліни «Етика професійної діяльності та основи педагогіки».

У результаті вивчення курсу студенти повинні:

Знати:

- наукові та методологічні основи професійного спілкування;
- причини та психологічні основи попередження та вирішення конфліктів у професійній діяльності;

- норми професійної етики та можливі шляхи (способи) вирішення моральних конфліктних ситуацій у професійній діяльності;
- основні поняття та категорії етики та ділового спілкування;
- основні завдання, категорії педагогіки вищої школи, сучасні методологічні підходи у педагогіці вищої школи;
- історичні етапи в розвитку вищої освіти за кордоном і в Україні, тенденції розвитку вищої освіти в сучасній Україні відповідно до вимог Болонського процесу, зміст документів, які регламентують організацію вищої освіти в Україні;
- принципи, зміст, методи та організаційні форми навчально-виховної діяльності зі студентами;
- основи професійної діяльності викладача вищої школи, шляхи формування педагогічної майстерності.

Вміти:

- аналізувати конкретні моральні ситуації у контексті вищих моральних цінностей;
- дотримуватися правил ввічливості та культури поведінки у професійній діяльності;
- правильно організовувати спілкування з колегами;
- діагностувати причини конфлікту, виробляти та застосовувати стратегії поведінки у ході конфліктної поведінки, використовувати різні методи та способи запобігання та конструктивного вирішення конфліктів;
- застосовувати методи та засоби пізнання для інтелектуального розвитку, підвищення культурного рівня, професійної компетенції;
- досліджувати стан розвитку особистості студента та академічної групи з використанням сучасних науково-дослідницьких методів;
- організовувати педагогічну взаємодію зі студентами на основі врахування їх психологічних особливостей та індивідуальних потреб, оптимально поєднувати різноманітні методи й форми навчально-виховної

роботи, створювати сприятливий соціально-психологічний клімат у студентській групі;

– забезпечувати педагогічне керівництво науково-дослідною й навчально-дослідницькою діяльністю, виробничою та педагогічною практикою студентів; організовувати виховну роботу куратора академічної групи, забезпечувати педагогічний супровід процес самовиховання майбутніх фахівців.

Володіти:

– понятійним апаратом професійного спілкування;

– навичками поведінки у службовому колективі та спілкування з громадянами відповідно до норм службового та загального етикету;

– навичками оцінювання своїх навиків та вчинків оточуючих з точки зору норм етики та моралі;

– коректною поведінкою у сфері професійного та міжособистісного спілкування;

– етичною культурою діалогу і полеміки;

– володіти різними стилями педагогічного спілкування, складовими вербальної та невербальної поведінки з метою встановлення ефективної комунікації у професійній діяльності;

– використовувати прийоми емоційно-вольового впливу, психологічної підтримки, асертивні техніки спілкування.

Професійна етика в суспільстві та її взаємозв'язок з іншими науками

Кризові явища, пов'язані з розвитком існуючої цивілізації, глобальні проблеми, які на весь голос заявили про себе людству (екологічні, демографічні, проблеми війни і миру, голоду, хвороб, культури тощо), можуть бути вирішеними людьми з гуманістичними орієнтирами, які б прагнули будувати світ і своє життя на загальнолюдських моральних цінностях. За таких обставин зростає роль морального чинника в усіх сферах життєдіяльності суспільства і людини. У минулому (та й сьогодні) існувало немало чинників, які обмежували або за допомогою яких обмежувалася дія

морального чинника. Зокрема, це сфери політики, права, економіки, інші напрями духовного життя. Це не обійшло й Україну. Українське суспільство, яке поступово трансформується, має морально відродитися. Тому за сучасних умов етичні знання стають важливим чинником розвитку духовної культури суспільства і морального світорозуміння особистості, а до етики як науки висувуються нові вимоги. Сьогодні інтерес до вивчення моралі виявляють соціологи, політологи, правознавці, що посилює вимоги, які висувуються до етики, - послідовно впроваджуючи свій специфічний підхід до вивчення моралі, виявляти її власну природу, специфіку і роль у житті людини, закономірності функціонування і розвитку, джерело походження моральних цінностей. Усе це має важливе значення як для самої етики, так і для того, щоб підкріпити інші науки, які мають справу з мораллю, науковим розумінням її особливостей, а також для координування досліджень моралі соціальними і гуманітарними науками.

На цьому етапі головним завданням етики є обґрунтування й розуміння моралі як явища загальнолюдського на противагу класовому, національному, корпоративному, як загальнородової базисної основи усіх форм духовного життя.

Етика покликана допомогти сучасній людині осмислити життя в усій його багатозначності та глобальності, розширити горизонти індивідуального сприйняття світу, вводячи у нього широкі соціоморальні, гуманітарні критерії оцінки усього, що відбувається, показати зв'язок сучасного з минулим і майбутнім.

Перед етикою постають завдання, пов'язані з подоланням апологетико-прикрашального характеру аналізу моральної практики, моралізаторства. На основі аналізу морального життя у ринковому суспільстві слід обґрунтувати моральні цінності, ідеали, моделі поведінки, міжособистісних стосунків, узагалі нормативну етику, відповідну такому суспільству.

Актуальною залишається проблема формування моральної культури суспільства й особистості. Етика як самостійна дисципліна виокремилась у

кінці XVIII ст. Це обумовлено і складністю її предмета, і складністю моралі як соціального явища. У реальному житті мораль не існує автономно, ізольовано, вона пронизує усі види діяльності й стосунків людини.

Мораль як елемент суспільного буття і свідомості, а також моральне виховання як соціальна потреба і завдання, є об'єктом дослідження не лише етики, а й інших наук. Філософія, загальна соціологічна теорія, соціологія моралі, соціологія особистості, загальна і соціальна психологія, психологія особистості, антропологія, педагогіка, історична наука, етнографія, правознавство, богослов'я та інші науки знаходять свої аспекти вивчення моралі. Знання про мораль формуються й накопичуються внаслідок діяльності етиків і істориків, соціологів і психологів, юристів і педагогів, а також представників інших наук, що вивчають людину.

Для виявлення специфіки етики, змісту її предмета доцільно зіставити її з іншими галузями наукового знання. Етика історично склалася і розвивалася у лоні філософії як галузь філософського знання поряд з онтологією (ученням про буття) і гносеологією (вченням про пізнання). М. О. Бердяєв розглядав її як завершальну частину філософії духу. Етика, спираючись на філософську методологію, сприймалася як практична філософія (Аристотель) або моральна філософія (В. С. Соловйов).

Природа, походження, сутність моралі, взаємозв'язок суспільного буття людей і їх моральної свідомості, моральних фактів та їх відображення у моральних уявленнях, ідеалах, переконаннях, співвідношення необхідності, свободи і відповідальності у моралі, проблеми сенсу життя тощо не можуть бути вирішені без філософських знань.

При аналізі взаємозв'язків моралі з економікою, політикою, правом, релігією, мистецтвом, у визначенні соціальних функцій моралі, в осмисленні моральних аспектів глобальних проблем сучасності етика взаємодіє як з філософією, так і з соціологією. Коли мова йде про аналіз моральних почуттів і їхню роль у духовних пошуках людей, механізмів моральної

оцінки і моральної регуляції, етика спирається на психологічне знання і взаємодіє з психологією.

Походження моралі, закономірності історичного розвитку моралі, виявлення та обґрунтування історичних типів моралі не можна пояснити без звернення до історичних наук. Описуючи історичний розвиток нормів, звичаїв народів, етнічних груп, етика спирається на дані історії, етнографії та археології.

Без взаємодії етики з педагогікою, психологією і соціологією не можна розібратися у моральному світі особистості, виявити реальні мотиви людських вчинків, визначити шляхи й методи формування моральної культури особистості в тому чи іншому соціоморальному середовищі.

Традиційно етика пов'язана з правознавством, теологією і релігійною філософією, літературознавством. В осмисленні морального життя допомагають і художній образ, і релігійний ідеал, і правова норма тощо.

Наявність суміжних проблем не означає, що предмет етики розчиняється в інших науках. Ці проблеми залишаються прикладними, вони не входять до її центрального теоретичного ядра.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЕТИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ»

Самостійна робота студента є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Розширення функцій та зростання ролі самостійної роботи студентів не тільки веде до збільшення її обсягу, а й обумовлює зміну у взаємовідносинах між викладачем і студентом як рівноправними суб'єктами навчальної діяльності, привчатимуть його самостійно вирішувати питання організації, планування, контролю за своєю навчальною діяльністю, виховуючи самостійність, як особисту рису характеру.

Цілеспрямована сукупність дій студента під керівництвом викладача на основі використання засобів супроводу навчального процесу передбачає самостійність – можливість здійснювати самостійну роботу на основі формування якостей рефлексивного керування.

Самостійна робота є одним з найважливіших компонентів освітнього процесу, що передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, поза аудиторних занять, без участі викладача, так і під його безпосереднім керівництвом. У контексті сучасної системи навчання самостійна робота домінує серед інших видів навчальної діяльності студентів після практичної підготовки (може становити від 15 до 55% навчального програмового матеріалу) та дозволяє розглядати накопичувані знання як об'єкт власної діяльності студента.

Пізнавальна діяльність студентів у процесі виконання самостійної роботи характеризується високим рівнем самостійності та сприяє залученню студентів до творчої активності.

Самостійна робота передбачає поетапне засвоєння нового матеріалу, повторення та закріплення, його застосування на практиці. Ефективність

самостійної роботи залежить від її організації, змісту, взаємозв'язку та характеру завдань.

З одного боку, самостійна робота розглядається як педагогічний засіб організації та управління самостійною діяльністю студента в навчальному процесі, з іншого боку, – це особлива форма навчально-наукової діяльності.

Самостійну роботу студентів можна класифікувати за різними критеріями:

1. За характером керівництва і способом здійснення контролю за якістю знань з боку викладача (з урахуванням місця, часу проведення), можна виділити:

- а) аудиторну – позааудиторну (3-4 години на день, у т. ч. й у вихідні);
- б) колективну роботу під контролем викладача – індивідуальні заняття з викладачем.

2. За рівнем обов'язковості:

- а) обов'язкову, визначену навчальними планами і робочими програмами (виконання домашніх завдань, підготовка до лекцій, практичних робіт та різновиди завдань, які виконуються під час ознайомлювальної, навчальної, виробничої, переддипломної практики; підготовка і захист дипломних та курсових робіт тощо);

б) рекомендовану (участь у роботі наукових гуртків, конференціях, підготовка наукових тез, статей, доповідей, рецензування робіт тощо);

в) з ініційовану (участь у різноманітних конкурсах, олімпіадах, вікторинах, виготовлення наочності, підготовка технічних засобів навчання тощо).

3. За рівнем прояву творчості:

- а) репродуктивну, що здійснюється за певним зразком (розв'язування типових задач, заповнення таблиць, моделювання схем, виконання тренувальних завдань, що вимагають осмислення, запам'ятовування і простого відтворення раніше отриманих знань);

б) реконструктивну, яка передбачає слухання і доповнення лекцій викладача, складання планів, конспектів, тез тощо;

в) евристичну, спрямовану на вирішення проблемних завдань, отримання нової інформації, її структурування (складання опорних конспектів, схем-конспектів, анотацій, побудову технологічних карт, розв'язання творчих завдань);

г) дослідницьку, яка орієнтована на проведення наукових досліджень (експериментування, проектування приладів, макетів, теоретичні дослідження та ін.).

Загальною проблемою вищої освіти є зменшення кількості годин на вивчення програмового матеріалу, тому дуже часто застосовують випереджувальні завдання.

Ці завдання спрямовані на повне або часткове попереднє самостійне вивчення студентами навчального матеріалу, який буде ви- 48 світлюватися викладачем на планованих заняттях. Попередньо вивчений студентами матеріал можна використовувати на лекціях, семінарах у вигляді рефератів, наукових доповідей, обговорювати у процесі дискусії тощо.

План самостійної роботи студентів

№	Найменування робіт	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу	28	48
2.	Опрацювання окремих розділів програми, які не виносяться на лекції:	30	35
	Діловий етикет і його вплив на переговори: основні принципи і помилки. <i>Аналіз впливу етикету на ведення ділових переговорів і досягнення успіху в угодах.</i>	4	4

	Основи ділового етикету в міжнародному бізнесі: порівняння різних культур <i>Дослідження різниці у веденні бізнесу в різних країнах і впливу культурних відмінностей на ділові відносини.</i>	4	4
	Психологічні аспекти невербальної маніпуляції: вплив мови тіла на сприйняття. <i>Аналіз того, як мова тіла може бути використана для впливу на співрозмовника і формування бажаних реакцій.</i>	4	5
	Корпоративна соціальна відповідальність: вплив на імідж та прибутковість компанії. <i>Дослідження взаємозв'язку між етичними практиками бізнесу, репутацією компанії та її фінансовими результатами.</i>	3	4
	Етична відповідальність компаній перед працівниками та споживачами. <i>Аналіз того, як етичні бізнес-практики (чесна оплата, прозорі умови праці) можуть підвищити репутацію компаній та зміцнити їхні позиції на ринку.</i>	4	5
	Соціальна відповідальність бізнесу: баланс між прибутком і впливом на суспільство <i>Вивчення, як бізнеси можуть поєднувати свої комерційні цілі з підтримкою екологічних і соціальних програм.</i>	4	4
	Викладач у вищій школі як наставник: принципи педагогічного супроводу студентів <i>Роль викладача як ментора у процесі адаптації та професійного розвитку студентів.</i>	4	5
	Академічна свобода викладача у вищій школі: можливості та обмеження	3	4

	<i>Дослідження значення академічної свободи та її впливу на якість викладання у вищих навчальних закладах.</i>		
3.	Підготовка та написання есе, доповідей, проєктів	10	10
4.	Підготовка до проведення контрольних заходів (контрольних робіт, тестування, екзамену)	10	15
Усього годин		78	108

ДИДАКТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Тема 1. Діловий етикет і його вплив на переговори: основні принципи і помилки.

Мета самостійної роботи:

Ознайомлення з основами ділового етикету, його роллю у веденні переговорів, а також впливом на успішне досягнення угод.

Завдання для самостійної роботи:

1. Ознайомлення з теоретичними основами ділового етикету:

Визначення поняття «діловий етикет» і його складових.

Основні принципи ділового етикету (ввічливість, тактовність, уважність до деталей, дотримання правил спілкування).

2. Аналіз основних помилок у діловому етикеті:

Ідентифікація найпоширеніших помилок у діловому спілкуванні (наприклад, неухважність до партнера, перевищення дозволеного рівня інтимності у спілкуванні).

Обговорення наслідків порушення ділового етикету для переговорів.

3. Вплив етикету на результати переговорів:

Проведення дослідження про вплив дотримання ділового етикету на довіру між партнерами та успіх переговорів.

Приклади відомих угод чи переговорів, які завершилися успішно завдяки дотриманню етикету.

4. Практичне завдання:

Розробка короткого сценарію переговорів, де одна сторона дотримується правил етикету, а інша – порушує їх. Оцініть можливий результат переговорів та зробіть висновки щодо ролі етикету в успіху угод.

Рекомендації щодо виконання:

Використовуйте спеціалізовану літературу та інтернет-джерела, де наведені практичні поради щодо ділового етикету.

Розгляньте реальні кейси (за можливості) з успішної практики переговорів.

Дотримуйтеся структури: введення (поняття та основи), аналіз помилок, вплив на результати переговорів, висновки.

Очікуваний результат:

Після виконання роботи студенти повинні чітко розуміти значення ділового етикету в професійній діяльності, вміти уникати основних помилок і застосовувати ці знання у переговорах для досягнення успіху в угодах.

Тема 2. Основи ділового етикету в міжнародному бізнесі: порівняння різних культур.

Мета самостійної роботи:

Ознайомитися з основами міжнародного ділового етикету, вивчити культурні відмінності в веденні бізнесу в різних країнах та їхній вплив на формування ділових відносин.

Завдання для самостійної роботи:

1. Теоретичне дослідження міжнародного ділового етикету:

Визначення поняття «міжнародний діловий етикет».

Основні компоненти міжнародного етикету: правила вітання, манери поведінки, важливість пунктуальності, особливості спілкування та дрес-код.

2. Порівняння культурних відмінностей у веденні бізнесу:

Вибір для аналізу двох-трьох країн із різних культурних регіонів (наприклад, Японія, США, Німеччина).

Огляд особливостей ведення бізнесу в цих країнах: підхід до переговорів, стилі комунікації (формальні та неформальні), манери поведінки на зустрічах, жести, подарунки, роль соціальних норм.

3. Дослідження впливу культурних відмінностей на ділові відносини:

Аналіз того, як нерозуміння культурних відмінностей може призвести до конфліктів або непорозумінь у ділових відносинах.

Приклади ситуацій, коли культурні особливості сприяли чи, навпаки, заважали успішному завершенню угод.

4. Практичне завдання:

Підготуйте короткий кейс, де описується ситуація міжнародних переговорів, у якій один з учасників не врахував культурні особливості партнера. Оцініть вплив цього на результат переговорів та запропонуйте рішення.

Рекомендації щодо виконання:

Використовуйте спеціалізовані книги та статті, а також надійні інтернет-джерела, які описують етикет у різних культурах.

Вивчіть реальні приклади бізнес-кейсів, де культурні особливості відіграли важливу роль у результаті переговорів.

Під час порівняння дотримуйтеся чіткої структури: загальна характеристика етикету, порівняння різних культур, приклади та висновки.

Очікуваний результат:

Після виконання роботи студенти повинні розуміти значення культурних відмінностей у міжнародному бізнесі, бути готовими адаптувати поведінку до особливостей партнерів із різних країн та уникати типових помилок, що можуть завадити успішному веденню переговорів.

Тема 3. Психологічні аспекти невербальної маніпуляції: вплив мови тіла на сприйняття.

Мета самостійної роботи

Розвинути у студентів знання про невербальну комунікацію та її психологічні аспекти, а також вміння аналізувати і використовувати мову тіла для впливу на сприйняття співрозмовника.

Завдання для виконання самостійної роботи

1. Теоретичне вивчення мови тіла:

Ознайомитися з основними елементами невербальної комунікації (міміка, жести, постава, зоровий контакт).

Розібрати ключові техніки невербального впливу (дзеркальні жести, відкриті й закриті пози, манера утримування зорового контакту).

2. Аналіз прикладів невербальної маніпуляції:

Дослідити, як певні невербальні сигнали (наприклад, посмішка, кивання головою, нахил тулуба) можуть впливати на емоції та реакції співрозмовника.

Розглянути позитивний та негативний вплив невербальних сигналів на результат комунікації.

3. Практичне завдання:

Розробити сценарій взаємодії між двома учасниками, де один використовує невербальні техніки для створення довірчої атмосфери або досягнення іншої бажаної реакції. Оцініть ефективність застосованих технік та передбачте можливі наслідки для спілкування.

Практичне значення виконання завдання

Дослідження невербальних технік маніпуляції допомагає студентам краще розуміти, як жест, постава, зоровий контакт та інші невербальні сигнали можуть впливати на сприйняття інформації. Ці знання стануть корисними у майбутній професійній діяльності, де вміння викликати довіру, розташувати до себе співрозмовника або створити бажану атмосферу є важливими для досягнення успіху в переговорах, презентаціях, комунікації з клієнтами чи колегами.

Рекомендації щодо виконання

Використовуйте наукові статті та відео-матеріали, що демонструють різні невербальні техніки та їхній вплив.

Зверніть увагу на культурні особливості невербальної комунікації, адже деякі жести можуть мати різні значення в різних культурах.

Практичний сценарій продумайте детально: опишіть контекст ситуації, реакції співрозмовників і бажаний результат.

Очікуваний результат

Після виконання самостійної роботи студенти повинні:

Розуміти основи мови тіла та її вплив на сприйняття співрозмовника.

Вміти визначати основні невербальні техніки впливу.

Розвинути навички оцінки невербальної поведінки інших людей та свідомого використання мови тіла у власній комунікації для досягнення бажаних результатів.

Тема 4. Корпоративна соціальна відповідальність: вплив на імідж та прибутковість компанії.

Мета самостійної роботи

Сформувати у студентів розуміння корпоративної соціальної відповідальності (КСВ) та її значення для репутації компанії та фінансових результатів, а також розвинути здатність аналізувати взаємозв'язок між етичними практиками, іміджем бізнесу та його прибутковістю.

Завдання для виконання самостійної роботи

1. Теоретичне ознайомлення з поняттям КСВ:

Ознайомитися з поняттям «корпоративна соціальна відповідальність», її основними напрямками (екологічна відповідальність, етичні бізнес-практики, соціальна підтримка).

Дослідити цілі КСВ та її переваги для компанії, зокрема щодо зміцнення іміджу, залучення клієнтів і підвищення лояльності.

2. Аналіз впливу КСВ на імідж компанії:

Дослідити, як КСВ впливає на сприйняття компанії споживачами, інвесторами та суспільством.

Навести приклади відомих компаній, які через впровадження КСВ покращили свій імідж та зміцнили репутацію.

3. Вплив КСВ на фінансові показники:

Вивчити зв'язок між КСВ та фінансовими результатами, включаючи прибутковість, залучення інвестицій та стабільність.

Підготувати короткий огляд досліджень, що демонструють позитивний або негативний вплив КСВ на фінансові результати компаній.

4. Практичне завдання:

Розробити кейс-дослідження на прикладі однієї компанії (за вибором студента), що впроваджує КСВ. Проаналізувати, як це вплинуло на її імідж та фінансові показники, оцінити, чи була ця стратегія успішною з точки зору прибутковості.

Практичне значення виконання завдання

Дослідження теми корпоративної соціальної відповідальності допоможе студентам зрозуміти, як етичні практики можуть покращити репутацію компанії та позитивно впливати на її прибутковість. Ці знання корисні у професійній діяльності, оскільки сучасні компанії все більше приділяють увагу соціально відповідальним підходам для зміцнення своєї позиції на ринку і залучення клієнтів.

Рекомендації щодо виконання

Використовуйте надійні джерела, зокрема дослідження та аналітичні звіти, для оцінки зв'язку між КСВ, репутацією та фінансовими результатами.

Зверніть увагу на вплив КСВ у різних галузях (технології, виробництво, фінанси), адже у кожній галузі етичні практики можуть мати різний ефект.

Під час аналізу кейс-дослідження враховуйте всі аспекти діяльності компанії: її імідж, реакцію суспільства та фінансові результати.

Очікуваний результат

Після виконання самостійної роботи студенти повинні:

Чітко розуміти сутність корпоративної соціальної відповідальності та її основні напрямки.

Вміти аналізувати вплив КСВ на імідж компанії та її прибутковість.

Розуміти важливість етичних бізнес-практик для довгострокового успіху компанії та бути здатними застосовувати ці знання для прийняття стратегічних рішень у майбутній професійній діяльності.

Тема 5. Етична відповідальність компаній перед працівниками та споживачами.

Мета самостійної роботи

Розвинути у студентів розуміння етичної відповідальності компаній перед їхніми працівниками та споживачами, дослідити вплив етичних бізнес-практик на репутацію компанії, її привабливість для клієнтів і конкурентоспроможність на ринку.

Завдання для виконання самостійної роботи

1. Вивчення принципів етичної відповідальності компаній:

Ознайомитися з основними принципами етичної відповідальності стосовно працівників (справедлива оплата праці, безпечні умови роботи, повага до прав і гідності).

Вивчити етичні стандарти щодо споживачів (чесність у рекламі, прозорість у інформації про товари та послуги, захист конфіденційності).

2. Аналіз впливу етичних бізнес-практик на репутацію компанії:

Дослідити, як справедливе ставлення до працівників та чесне обслуговування споживачів позитивно позначаються на іміджі компанії.

Навести приклади компаній, які завдяки етичній відповідальності здобули довіру суспільства та зміцнили свої позиції на ринку.

3. Вплив етичних практик на конкурентоспроможність компанії:

Вивчити, як прозорі умови праці та відповідальне ставлення до споживачів впливають на лояльність клієнтів та привабливість компанії для інвесторів.

Провести огляд досліджень, що демонструють, як етичні практики допомагають компаніям втримувати лояльність клієнтів і залучати нових.

4. Практичне завдання:

Оберіть одну компанію та дослідіть її етичні практики стосовно працівників та споживачів. Оцініть, як ці практики вплинули на репутацію

компанії та її ринкові позиції. Зробіть висновки про важливість етичної відповідальності в бізнесі.

Практичне значення виконання завдання

Знання етичних принципів ведення бізнесу та їхнього впливу на репутацію і конкурентоспроможність компанії допоможе студентам у майбутній професійній діяльності. Розуміння важливості чесної оплати, прозорих умов праці та відповідального ставлення до споживачів дозволить ефективно будувати відносини з працівниками та клієнтами, що є критичним для досягнення довготривалого успіху компанії.

Рекомендації щодо виконання

Використовуйте наукові статті, звіти та інші матеріали, які описують етичні практики сучасних компаній і їхній вплив на ринок.

Розглядайте етичні практики в контексті різних галузей, оскільки стандарти відповідальності можуть варіюватися залежно від сфери діяльності.

Під час аналізу обраної компанії оцініть, як її етичні практики сприймаються працівниками, споживачами та громадськістю.

Очікуваний результат

Після виконання самостійної роботи студенти повинні:

Чітко розуміти поняття етичної відповідальності компанії перед працівниками та споживачами.

Знати приклади етичних бізнес-практик, які зміцнюють репутацію компанії і сприяють її успіху.

Мати навички аналізу впливу етичних практик на ринкові позиції компанії та зможуть застосовувати ці знання для побудови ефективних стратегій у майбутній професійній діяльності.

Тема 7. Соціальна відповідальність бізнесу: баланс між прибутком і впливом на суспільство.

Мета самостійної роботи

Сформувати у студентів розуміння соціальної відповідальності бізнесу (СВБ) та способів, якими компанії можуть балансувати між досягненням комерційних цілей і підтримкою екологічних та соціальних програм.

Завдання для виконання самостійної роботи

1. Вивчення основ соціальної відповідальності бізнесу (СВБ):

Ознайомитися з поняттям «соціальна відповідальність бізнесу» та основними її напрямками (екологічні ініціативи, соціальні програми, етичні бізнес-практики).

Дослідити концепцію «потрійного результату» (Triple Bottom Line) – як бізнес може орієнтуватися не лише на прибуток, а й на соціальні і екологічні результати своєї діяльності.

2. Аналіз прикладів поєднання комерційних цілей з соціальними та екологічними програмами:

Дослідження компаній, які успішно інтегрують соціальні і екологічні ініціативи в свою бізнес-стратегію, зберігаючи при цьому високу прибутковість (наприклад, використання відновлювальних джерел енергії, ініціативи в сфері освіти чи охорони здоров'я).

Аналіз компаній, які реалізують програми соціальної підтримки, такі як благодійність, волонтерство, підтримка локальних громад.

3. Вивчення методів вимірювання впливу СВБ на суспільство і бізнес:

Оцінка ефективності соціальних і екологічних ініціатив компаній за допомогою різних інструментів: соціальних звітів, аналізу впливу на громаду, ефективності витрачених коштів на соціальні проекти.

Оцінка того, як соціальна відповідальність впливає на імідж компанії та її фінансові результати.

4. Практичне завдання:

Оберіть одну компанію, яка активно займається соціальною відповідальністю. Проаналізуйте її стратегію поєднання комерційних цілей і

соціальних чи екологічних ініціатив. Оцініть, як це впливає на репутацію компанії і її фінансові результати.

Практичне значення виконання завдання

Знання соціальної відповідальності бізнесу допоможе студентам зрозуміти, як бізнес може здійснювати позитивний вплив на суспільство та навколишнє середовище, одночасно досягаючи комерційних цілей. Це знання є важливим для розвитку етичного підходу в бізнесі і є критичним для формування стратегій сталого розвитку компаній у сучасному світі.

Рекомендації щодо виконання

Використовуйте надійні джерела, що описують реальні приклади соціальної відповідальності бізнесу (книги, наукові статті, звіти про стійкий розвиток).

Проаналізуйте, як впровадження соціальних і екологічних ініціатив впливає на різні аспекти бізнесу (імідж, фінансові результати, лояльність споживачів).

Зверніть увагу на виклики, з якими стикаються компанії при впровадженні програм соціальної відповідальності, і розгляньте можливі шляхи їх подолання.

Очікуваний результат

Після виконання самостійної роботи студенти повинні:

Розуміти сутність соціальної відповідальності бізнесу та її основні напрямки.

Оцінювати ефективність поєднання комерційних цілей з екологічними та соціальними ініціативами.

Мати навички аналізу практик соціальної відповідальності компаній і їхнього впливу на репутацію та фінансові результати.

Здатність розробляти рекомендації для бізнесу щодо інтеграції соціальних і екологічних аспектів у його стратегію для досягнення сталого розвитку.

Тема 8. Викладач у вищій школі як наставник: принципи педагогічного супроводу студентів.

Мета самостійної роботи

Розвинути у студентів розуміння ролі викладача як ментора в процесі адаптації та професійного розвитку студентів. Ознайомити з принципами педагогічного супроводу, методами підтримки студентів у навчальному та особистісному зростанні.

Завдання для виконання самостійної роботи

1. Вивчення ролі викладача як наставника:

Ознайомитися з основними функціями викладача як ментора в процесі навчання (підтримка академічного, емоційного та професійного розвитку).

Дослідити значення ролі наставника у формуванні мотивації, самостійності та професійних компетенцій студентів.

2. Аналіз принципів педагогічного супроводу студентів:

Ознайомитися з принципами педагогічного супроводу, такими як індивідуальний підхід, відкритість, підтримка ініціативи студентів, забезпечення емоційного комфорту, критичне мислення.

Розглянути методи наставництва, які допомагають студентам адаптуватися до навчального процесу та розвивати професійні навички.

3. Методи педагогічного супроводу у процесі адаптації студентів:

Вивчити, як викладач може сприяти адаптації студентів у новому навчальному середовищі, підтримувати їх на різних етапах навчання (від початкової адаптації до завершення навчання).

Розглянути роль наставництва у вирішенні конфліктів, допомоги в організації самостійної роботи та наданні консультацій.

4. Практичне завдання:

Провести аналіз педагогічної ситуації в умовах вашого навчального закладу або вибраної освітньої програми. Оцініть, як викладачі можуть

застосовувати принципи педагогічного супроводу для ефективної адаптації студентів та підтримки їхнього професійного розвитку.

Розробити рекомендації для викладачів щодо поліпшення їхньої ролі як наставників у процесі професійного становлення студентів.

Практичне значення виконання завдання

Розуміння ролі викладача як наставника є важливим для розвитку педагогічних та міжособистісних навичок майбутніх фахівців. Ці знання допоможуть студентам, зокрема майбутнім педагогам і менеджерам, ефективно працювати з молодими спеціалістами, сприяти їхньому розвитку та адаптації в професійному середовищі.

Рекомендації щодо виконання

Використовуйте наукові статті, книги та ресурси з педагогіки та психології, що висвітлюють аспекти наставництва у вищій освіті.

Звертайте увагу на специфіку вашого навчального закладу та особливості взаємодії викладачів і студентів у процесі навчання та професійної підготовки.

У своїх аналізах надавайте приклади успішних практик педагогічного супроводу, а також можливі труднощі, з якими стикаються викладачі в ролі наставників.

Очікуваний результат

Після виконання самостійної роботи студенти повинні:

Розуміти основні принципи педагогічного супроводу студентів та їх значення для професійного розвитку.

Мати навички аналізу ролі викладача як наставника в процесі адаптації та підтримки студентів.

Вміти розробляти стратегії і рекомендації для покращення процесу педагогічного супроводу студентів в умовах вищої школи, враховуючи їхні індивідуальні потреби і цілі.

Тема 9. Академічна свобода викладача у вищій школі: можливості та обмеження.

Мета самостійної роботи

Розвинути у студентів розуміння концепції академічної свободи викладача, дослідити її значення для якості викладання у вищих навчальних закладах, а також з'ясувати можливості та обмеження цієї свободи в контексті сучасної освітньої системи.

Завдання для виконання самостійної роботи

1. Вивчення поняття академічної свободи:

Ознайомитися з теоретичними аспектами академічної свободи, визначенням цього поняття та його роллю у вищій освіті.

Визначити ключові компоненти академічної свободи, такі як свобода викладання, наукових досліджень, публікацій і обміну ідеями.

2. Аналіз значення академічної свободи для якості викладання:

Дослідити, як академічна свобода впливає на методику викладання, вибір тем та програм, інноваційні підходи до навчання.

Оцінити роль академічної свободи у розвитку критичного мислення у студентів та їхній підготовці до професійної діяльності.

3. Обмеження академічної свободи:

Розглянути обмеження академічної свободи, пов'язані з етичними, політичними, адміністративними та фінансовими факторами, що можуть впливати на викладацьку діяльність.

Вивчити, як зовнішні чинники, такі як державне регулювання, політика університету чи фінансування, можуть обмежувати свободу викладача у виборі методів викладання та наукових тем.

4. Практичне завдання:

Провести аналіз впливу академічної свободи на якість навчального процесу у вашому університеті або іншому навчальному закладі. Оцініть, в яких аспектах викладачі мають свободу, а де існують обмеження.

Скласти рекомендації щодо покращення академічної свободи викладачів для підвищення якості освіти, враховуючи обмеження, які можуть існувати в реальному навчальному середовищі.

Практичне значення виконання завдання

Розуміння академічної свободи та її впливу на якість викладання є важливим для майбутніх педагогів, дослідників та управлінців вищими навчальними закладами. Це знання допоможе студентам зрозуміти баланс між свободою і обмеженнями в освітньому процесі, а також шляхи покращення ефективності викладання та наукових досліджень.

Рекомендації щодо виконання

Вивчайте основні міжнародні документи та нормативні акти, що регламентують академічну свободу у вищій освіті (наприклад, рекомендації ЮНЕСКО).

Ознайомтесь з прикладами вищих навчальних закладів, де академічна свобода підтримується та розвивається, а також з випадками, коли ця свобода була обмежена.

Проаналізуйте власний досвід або досвід інших студентів щодо впливу академічної свободи на навчальний процес.

Очікуваний результат

Після виконання самостійної роботи студенти повинні:

Розуміти основи академічної свободи і її значення для навчального процесу та наукових досліджень.

Мати уявлення про можливості та обмеження академічної свободи у вищій освіті.

Вміти аналізувати та оцінювати вплив академічної свободи на якість викладання та навчання у вищих навчальних закладах.

Здатність формувати рекомендації для покращення академічної свободи викладачів і забезпечення високої якості освіти в університетах.

ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ЗАПИТАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Що таке спілкування і в чому полягає його гуманістична природа?
2. Що дають Вам знання з професійної етики спілкування для майбутньої професійної діяльності та особистого життя?
3. Що таке мораль, як вона формується у суспільстві?
4. Чому мораль є відбиттям життєво-практичного й історичного досвіду людей?
5. Що таке моральні цінності?

6. Чому саме моральні цінності є основою гуманістичного спілкування?
7. Що таке моральні норми й принципи?
8. Чому необхідно дотримуватися в бізнесі моральних норм і принципів?
9. Які існують основні поняття гуманістичної етики?
10. Що є запорукою ефективності у діловому спілкуванні?
11. Які основні завдання професійної етики в сучасних умовах?
12. Дайте характеристику об'єкта та предмета професійної етики
13. Розкрийте сутність загальних принципів професійної етики.
14. Які саме професійно-етичні питання постають у зв'язку із сучасними тенденціями в соціальній та освітній сферах?
15. Що таке конфлікт
16. Які бувають конфліктні ситуації?
17. Що таке професійна етика?
18. Чому професіоналам потрібен Кодекс етичної поведінки?
19. Які основні етапи розвитку професійної етики?
20. Класифікується професійна етика?
21. На що спрямовані всі види професійної етики?
22. Наведіть приклади кількох особливостей етики різних професій.
23. Які об'єкти вивчення професійною етикою ви знаєте?
24. На що спрямовані всі види професійної етики?
25. Наведіть приклади кількох особливостей етики різних професій.
26. Які об'єкти вивчення професійною етикою ви знаєте?
27. Проаналізуйте структурні компоненти корпоративної етики.
28. Розкрийте структуру службового етикету.
29. Охарактеризуйте моральні якості, які є важливими для сучасного менеджменту.
30. Проаналізуйте основні аргументи, які використовують для обґрунтування моральності бізнесу.
31. Окресліть зміст поняття «бізнес-етикет».

32. Які зовнішні риси співрозмовника впливають на формування першого враження про нього?
33. Охарактеризуйте найтипівіші помилки, яких допускають при оцінюванні іншої людини?
34. У чому полягає зміст підготовчої роботи до проведення індивідуальної розмови?
35. З якою метою працівник найчастіше ініціює індивідуальний контакт з керівником?
36. Охарактеризуйте основні правила вислуховування співрозмовника.
37. Розкрийте сутність основних методів управління конфліктною ситуацією.
38. Розкажіть про типи соціально-психологічних конфліктів на виробництві.
39. Які існують структурні методи розв'язання конфліктів?
40. У чому полягає самостійне розв'язання конфліктів?
41. Професійна етика: виникнення та призначення в суспільстві.
42. Професійна етика та моральна свідомість: історія становлення і основи теорії.
43. Охарактеризуйте принципи проведення ділової бесіди.
44. Назвіть і охарактеризуйте етапи ділової бесіди.
45. Що потрібно враховувати, готуючись до бесід?
46. Що допоможе досягти успіху у бесіді?
47. Як потрібно аргументувати висунуті положення?
48. Охарактеризуйте особливості спілкування в Великобританії та Німеччині.
49. Що впливає на французький стиль ділового спілкування?
50. Що є основою ділового спілкування з грецькими партнерами?
51. Назвіть характерні особливості спілкування в Іспанії та Італії.

52. Чим характеризується японський стиль ведення комерційних переговорів?
53. Як налагоджуються ділові контакти з південнокорейською фірмою?
54. Охарактеризуйте методичні прийоми з використання ТЗН.
55. Проаналізуйте основні функції засобів навчання у ВНЗ.
56. Що включає попередня підготовка до застосування ТЗН?
57. Чим зумовлена доцільність використання ТЗН?
58. Наведіть сучасні класифікації ТЗН.
59. Які особливості застосування ТЗН у залежності від форм проведення занять?
60. У чому полягає сутність мультимедійних технологій?
61. Розкрийте сутність поняття «виховання», сформулюйте мету і завдання виховання.
62. Хто і що є об'єктом і предметом виховання?
63. У чому полягає значення самовиховання?
64. Назвіть основні функції виховання.
65. Що може слугувати провідним механізмом перевиховання?
66. Назвіть і охарактеризуйте основні напрями виховання.
67. У чому сутність морального виховання, які його завдання?
68. Розкрийте зміст антинаркогенного виховання.
69. У чому полягають основні завдання національного виховання, зокрема, студентів?
70. Визначте основні шляхи військово-патріотичного виховання студентської молоді.
71. Із яких компонентів складається виховна діяльність куратора академічної групи?
72. Які дидактичні вимоги висуваються до мультимедійних засобів навчання?

73. Які психологічні вимоги висуваються до мультимедійних засобів навчання?
74. Які методичні вимоги висуваються до мультимедійних засобів навчання?
75. Визначте можливості та переваги засобів мультимедії.
76. У чому полягає успішність застосування презентацій на лекціях?
77. Наведіть методичні рекомендації до презентації матеріалу під час лекції.
78. Які особливості методики використання слайдів під час лекції?
79. Висвітліть основні вимоги до оформлення дидактичних матеріалів.
80. Шляхи підвищення ефективності навчального процесу у вищій школі.
81. Які проблеми вивчає педагогіка як наука?
82. Що слугує джерелом педагогіки вищої школи?
83. Яке місце посідає педагогіка вищої школи у системі педагогічних наук?
84. Який вплив здійснюють педагогічні галузі на педагогіку вищої школи?
85. У чому полягають зв'язки педагогіки вищої школи зі спеціальною педагогікою?
86. Які здобутки порівняльної педагогіки можуть використовуватися в педагогіці вищої школи?
87. Обґрунтуйте значення здобутків психології для розвитку педагогіки вищої школи.
88. У чому полягає сутність предмета педагогіки вищої школи?
89. Проаналізуйте зв'язки педагогіки вищої школи з іншими гуманітарними науками.
90. У чому полягає сутність взаємозв'язків педагогіки вищої школи з соціологією, математикою?

91. Розкрийте сутність основних функцій педагогіки вищої школи.
92. Визначте поняття «дидактики вищої школи» та її основні категорії.
93. Які завдання виконує дидактика вищої школи?
94. Яка специфіка загальних закономірностей навчання у дидактиці вищої школи?
95. Охарактеризуйте систему принципів навчання.
96. Що означає принцип єдності освітніх, розвивальних і виховних функцій навчання?
97. Розкрийте напрями реалізації принципу забезпечення органічної єдності теоретичної і практичної підготовки фахівців вищої кваліфікації.
98. Які моделі освіти склались у світі?
99. У чому полягають відмінності феноменологічної моделі освіти?
100. Розкрийте сутність змісту освіти.
101. Якими документами закріплюється зміст освіти у вищій школі?
102. Визначте сучасні напрями оновлення змісту освіти вищої школи.
103. Наведіть відомі класифікації методів навчання.
104. Який зв'язок між наочними, словесними і практичними методами навчання?
105. Назвіть види організаційних форм навчання у ВНЗ.
106. У чому полягає зв'язок лекції з іншими формами організації навчального процесу у вищій школі?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Arthur, J., & Davison, J. (2021). Professional Ethics for Teachers: Theory and Practice in Education. Routledge.
2. Biesta, G. (2019). Letting Art Teach: Art Education 'after' Joseph Beuys. Punctum Books.

3. Crane, T. G. (2023). *The Heart of Leadership: Business Communication, Negotiation, and Professional Image*. Routledge. Published March 13, 2024 by Routledge
4. Cullen, S. (2020). *Moral Education and Professional Practice: New Horizons in Teacher Ethics*. Palgrave Macmillan.
5. Sanger, M. N., & Osguthorpe, R. D. (2020). *The Ethics of Teaching: Moral Principles for Educators in a Multicultural Society*. Teachers College Press.
6. Sockett, H. (2021). *Teaching, Learning, and Moral Education: Cultivating Virtue in a Digital Age*. Routledge.
7. Stahl, B. C. (2022). *Artificial Intelligence for Teachers: Ethics and Pedagogy in the Age of Technology*. Routledge.
8. Willems, J., & Bossu, C. (2023). *Ethics in Online Learning and Teaching: Perspectives and Practices*. Springer.
9. Баша, І., Ремезь, Ю. Теоретичні та практичні засади іміджу підприємства в сучасних умовах. Економіка та суспільство. Випуск 28. 2021. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-22>
10. Боришкевич І. І. Особливості етики ділового спілкування у сучасному ринковому середовищі. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2021. Вип. 17. Т 1. С. 67-75. <https://doi.org/10.15330/apred.1.17.67-75>
11. Волошенко М., Азаркіна О. Психологія професійного спілкування. Херсон : Олді-плюс, 2021. 280 с.
12. Гарбар Ж., Мазур К., Мостенська Т. Корпоративне управління та соціальна відповідальність. Частина Корпоративна соціальна відповідальність: навч. посібник. Вінниця : ВНАУ, 2020. 228 с.
13. Ларрі Кінг Як розмовляти будь з ким, будь-коли і будь-де. Секрети успішного спілкування : книга. Харків : Видавництво «Моноліт-Bizz», 2019. 208 с.
14. Болотова В. О., Ляшенко Н. О., Агаларова К. А. Іміджологія: текст лекцій для студентів . Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т". Харків,

2021. 150 с. Режим доступу: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/55391>

15. Новікова Л. Подарунки бізнес-партнерам. Діловодство та документообіг. 2019. № 3. С. 72-75.

16. Паркер П. Мистецтво збиратися разом. Як організувати змістовну та результативну зустріч. Київ : Vivat, 2020. 288 с.

17. Плотніченко С. Основи ділового етикету та протоколу: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Мелітополь: ТОВ «Колор Принт», 2021. 200 с. ISBN 978-617-7882-11-3.

18. Ісаєнко Т. К., Лисенко А. В. Риторика: навч. посібн. Полтава : ПолтНТУ, 2019. 247с.

19. Чайка І.П. Формування іміджу підприємства: теорія і практика. Дипломна магістерська робота за матеріалами Приватного Полтавського обласного акціонерного товариства по туризму та екскурсіях «Полтаватурист». 2021. 109 с. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/10576>

20. Чекаленко Л. Д. Діловий протокол та етикет: історія і сучасність: навч. посіб. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Держ. установа "Ін-т всесвіт. історії НАН України". Київ : LAT & K, 2019. 75 с.

Допоміжна

1. Green, A. (2021). Educational Leadership and Moral Literacy: A Critical Approach to Professional Ethics in Education. Palgrave Macmillan.

2. Higgins, C. (2022). Ethical Teacher Leadership in the 21st Century. Sage Publications.

3. Noushad Yashan¹, Dr. A. Jesintha Rani, Dr. Pawanjeet Kaur, Dr. A. Meenachi, Sruthi S. (2024). Effective Business Communication In The Digital Age: Strategies For Success May 2024 Educational Administration Theory and Practice journal 30(6):2197-2204. 30(6):2197-2204 DOI:10.53555/kuey.v30i6.5681

4. Іовхімчук Н. Мовленнєво-комунікативна культура як компонент ділового етикету. Педагогічний часопис Волині. 2017. № 1. С. 71-76. Бібліогр.: 5 назв.

5. Віват Г. І. Мистецтво спілкування: навчальне видання. Одеса : ВМВ, 2018. 208 с.

7. Інформаційні ресурси

1. <https://dl.tntu.edu.ua/index.php> ID: 5847

2. Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК. Київ «Центр учбової літератури» 2011. 252с. (дата звертання: 02.05.2024).

3. Діловий протокол та організація ділових прийомів. URL: https://pidru4niki.com/12060218/menedzhment/diloviy_protokol_organizatsiya_dilovih_priyomiv (дата звертання: 26.06.2024).

4. Дученко М. М. Особливості ділового етикету в окремих країнах. Бізнес-етика : конспект лекцій : навч. посіб. для студентів / М. М. Дученко, О. А. Шевчук ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ, 2020. С. 33-37. Режим доступу: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/39693> (дата звернення: 04.01.2024).

5. Зленко А. М. Ділова комунікація та її особливості. Корпоративна культура та етикет : навч. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2019. С. 127–142. Режим доступу: <http://ephsheir.phdpu.edu.ua:8081/xmlui/handle/8989898989/4283>. (дата звертання: 26.08.2024).

6. Зленко А. М. Індивідуальні та колективні форми обговорення ділових проблем. Корпоративна культура та етикет : навч. посіб. / уклад.— Переяслав-Хмельницький, 2019. С. 156. Режим доступу: <http://ephsheir.phdpu.edu.ua/handle/8989898989/4283> (дата звернення: 04.07.2024).

7. Молоткіна В. К. Сучасна ділова комунікація: сутність та типологізація. Організація сучасної ділової комунікації : навч.- метод. посіб. ДВНЗ "Переяслав-Хмельниць. ДПУ ім. Г. Сковороди", Каф. документознавства. Переяслав-Хмельницький, 2018. С. 7-22. Режим доступу: <http://ephsheir.phdpu.edu.ua:8081/xmlui/handle/8989898989/3202> (дата звернення: 04.01.2024).
8. Шумінська О. Б. Діловий етикет – невід’ємна складова організаційної культури. Вісник ХНАУ. Серія: Економічні науки. Харків, 2021. Т. 3, № 2. С. 90-98. Режим доступу: <https://repo.btu.kharkov.ua/handle/123456789/5204>
9. Етикет ділового спілкування. URL: <https://sites.google.com/site/kulturapovedinki/home/etiket-dilovogo-spilkuвання> (дата звертання: 06.07.2024).
10. Михайлюк Н. В. Ділове спілкування як складова частина професійної діяльності майбутніх фахівців економічної галузі. Інноваційна педагогіка. 2019. Вип. 10(2). С. 146-148. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2019_10\(2\)__34](http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2019_10(2)__34). (дата звертання: 02.03.2024).
11. Навчальний посібник з курсу „Професійна етика вищої освіти” для осіб, що навчаються в магістратурі за спеціальністю «Педагогіка вищої школи». / А.П. Алексеєнко, К.І. Карпенко, Л.О. Гончаренко, В.В. Дейнека. – Харків: ХНМУ, 2015. – 77 с. (дата звертання: 09.07.2024).
12. PublishУкраїна офіц. сайт. URL: <https://publish.com.ua/biznes/dilovij-etiket-osnovnifunktsiji-printsipi-pravila-i-normi-dilovogo-etiketu.html> (дата звертання: 26.07.2024).